

FOGAK és teljes fogorvosi
szájpálya nélkül, a gyökerek el-
ávolítása főleg
Specialista fog- és szájbetegségeken.

FOG -tömések, arany
fogorvosi és
aranyhídak, tar-
tós porcelán- és
aranytömések, tíz évi jóállásnál.

FOG -huzás teljes érzéstele-
tessel; hasznavehetően,
régifogorvosi átalakítók
Vidéknek egy nap alatt
kielégítőnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvosudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

Szeplő, májfolt,
aranytűk ellen
csodás hatású a **FOGÓK**
Bőrszarkocin és Szé-
peknek kímés, tisztítan
aranytűk nélkülözhe-
tetlen. Egy tégely 12 K.
3 tégely 30 K. Kapható

kozmetikai
laboratóriumában, Kiskunhalas 66.

UJ, RÁCZ JÁNOS

Pénzét vissza-
fizetem, ha

tynkszem-szemölcs,
bőrkeményedés a Ris-balsam
három nap alatt fejáram nélkül
gyökerestől ki nem látja. Ezekre
menő háló- és köpöcsörítők. Ár
jótálló levedlő 2.40 K. Évesenkint,
3 üveg 5.50 K. és 6 üveg 8.50 K.
KEMÉNY, Kassa I. Postafiók 12/123

Yes-Qui-Si
a címe annak az előny-
sen ismert folyóiratnak,
melyből a legkönyebben és
leggyorsabban lehet biztos
sikerrel megtanulni az
angol, francia és német
világnyelveket. Mutatvány-
számot ingyen küld a Yes-
Qui-Si kiadóhivatala Buda-
pest, III., Lajos-utca 92.

Vadászsportot űzők
akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”
KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete
„A vadászeb”
című ebtenyésztési szaklap.
Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.
Szerkeszti: lovag KERPELY BÉLA.

Előfizetési ár mindkét lapra:
egész évre 20 K és 4 K háborús pótdíj összesen 24 K
fél " 10 " 2 " " " " 12 "
negyed " 5 " 1 " " " " 6 "
Tessék mutatványszámot kérni.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.
(Franklin-Társulat.)

A MAGYAR KÖNYVTÁR
Szerkeszti **RADÓ ANTAL**
új füzetek:
897—898. szám

SZINI GYULA
ELBESZÉLÉSEK
Ára 80 fillér.
Kapható minden könyvkereskedésben.

Vidám perczeket szerez magának,
ha elolvassa
ZSOLDOS LÁSZLÓ
új könyvét. Címe:
AZ ÜRGE
Ára 5 korona
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD
négyfelvonásos színjátéka, a
BOLDOGSÁG
megjelent
Ára 3 korona 50 fillér
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
Kapható minden könyvkereskedésben.

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD
új könyve:
EGYMÁS KÖZT
Tartalmaz 30 novellát
Ára 8 korona
KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT
Kapható minden könyvkereskedésben.

Második kiadásban jelent meg
A VILÁGHÁBORU
Vezérfonal iskolai tanításokhoz és
tájékoztató a nagyközönség számára
A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából
szerkesztette
dr. IMRE SÁNDOR
az állami polgárisok tanítóképzőintézet tanára,
egyetemi magántanár.
A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.
Ára 12 korona.
E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár,
Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Lítke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor
egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelezredes, Ráczy Gyula a f.öv. Statisztikai
Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről
nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a
hadiesemények (számos ábrával), az ország belső története a háború
alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a
közmuvelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború,
a közérköltés, és a háború, elmélkedések a jövőről; befejezésül:
szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
Kapható:
Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban,
Budapest, IV., Egyetem-utca
4. szám alatt. ∞ ∞

33. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL**
BUDAPEST, AUGUSZTUS HÓ 18.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Egyes szám ára 80 fillér.
Előfizetési feltételek:
Egész évre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.
Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A «BODRÓC» MONITORUNK AZ ODESSZAI KIKÖTŐBEN.

ODAKÜNN SÜT A NAP.

REGÉNY. — IRTA BERKES IMRE.

(Folytatás.)

A tekintete ráesett a keze fejére, az ujjai már görcsösen csavarodtak a tenyere felé, már meg is mozdult a karja, hogy meg is valósítsa a szándékát, de megint végigtekergett rajta, a gerinczén, a hátán, a csontjain a rémület, a félelem, hogy nem szabad oda visszatérnie, a honnan elmenekült, mert ott ő is megbolondulna, mint a hogy Biborozon már mindenki megbolondult...

Kócsagi Eszter nem vett észre semmit Bibor halálós elborulásából.

— Valamit titkolsz előttem, — mondta Eszter kíváncsian. — Mondd el azt is!

— Eh, semmi, — tiltakozott Bibor.

— De, de én tudom... Tudod, mi asszonyok az ilyesmit azonnal megérezzük. Valami bajod van, Biborom, édes Tivikém?

— Hétköznap, szürke dolog, téged az ilyesmi nem érdekelt.

— De hát mondd, mondd, — kérlete Eszter. — Most már igazán tudni akarom. Látod, most meggyónhatsz mindent, az autó robot velünk, nézd, az ég tiszta, tele van szörvénnyel, szikrázó csillagokkal, ránk borul az éj selyem leple, s te idehajdod lázas fejedet a szívemre és szépen elmondasz nékem mindent. Úgy-e, gyötör valami?

— Bevallom, — dadogta Bibor, — gyötör.

— Asszony?

— Nem tudom, asszony-e, vagy ördög-e... Talán mind a kettő.

— Szép volt?

— Szép, nagyon szép, — sutogta reszkető hangon Bibor. — Eh, de ne beszéljünk róla, elmúlt, leszámoltam.

Eszter ösztönzerővel elhúzódtól tőle egy kissé.

— És megölted? — kérdezte száraz hangon.

— Megöltem, — vallotta Bibor.

— A feleséged volt?

— Az...

Eszter most egészen odapadt Biborhoz, a puha karját a nyaka köré fonta, villogó szemét belefúrta Bibor zavarosan csillogó szemébe és epekedve, vágyón, kíváncsian és gonoszokdva unszolta:

— Mondj el mindent! Szeretlek, te drága! Milyen jó, hogy itt vagy, eljöttél hozzám és én most nem eresztélek el többé, úgy mint régen, az én embereim leszel, az enyém és senki másé. Akarod?

— Akarom, — mondta Bibor, de maga sem hitte, a mit mond.

Megfogta Eszter kezét, megszorította, ránézett a lassan kipiruló arcára és sebesen mondta:

— Az egész egy levi miatt történt, még a harctérre kaptam azt a levelet, magammal hordtam, nem hittem benne és mégis...

Gömör százados agyonlőtte a feleségét és ez úgy hatott rám, nem tudom, miért, valami lapangott bennem, az elégedettség, a féltékenység, a gyanú, magam sem tudom. Az ember az ilyesmit sohasem tudja megérteni, sem a túrését, sem a türelmét, sem a nyugalalmát, sem az őrzőségét. Hát hogy van ez? Talán te megtudnád fejtani, Eszter?...

— Tovább, tovább!

— Már régen torkon kellett volna kapnom Parlaghyt, de én szerettem a feleségemet, minden érzésem és gondolatom, a bensőm, az agyam, a eszöm és ferfiasságom, törhetetlen hűségem az övé volt. Ne neved ki, én soha sem csalom meg a feleségemet! Vannak férjek, a kik ezt nem értik meg, vannak asszonyok, a kik ezt el sem hiszik... Aztán tegnap este ott találtam azt az embert. Összetörtem és kihajítottam az ablakon...

— Rajtakaptad őket? — kérdezte örült türelmetlenséggel Eszter.

— Nem, de Parlaghy ott volt az én szobámban, a mikor én be akartam nyitni. A feleségem meg a másik szobában volt. Sötétben...

— Sötétben? — ismételte gyönyörködve Eszter és lehunyta a szemét.

— Berohantam a másik szobába, az íróasztalból kivettem a revolvert, visszasiettem az ebédlőbe és agyonlőttem azt a bestiát.

— Siklott?

— Nem. Leszuhant, azonnal meghalt.

— Gyilkos, — rebegte Eszter.

— Az vagyok. Felszöktem Pestre és várom, hogy itt elfogjanak.

— Nem, nem, — sikoltotta Eszter, — nem engedem! Szeretlek, imádlak, az enyém vagy, drága Biborom...

— Drága, kicsiny Eszterikém!...

— Biborokom, Biboros hercegem, Biboriám, — súgta a színeszínű ellágyult hangon.

Forró kigyult szájjal rápadt Biborra. Mint a ragadozó tépte magához a párját, a benseje vad gyönyörben lángolt, hogy a gyűlölt másik, a kit soha nem gyűlölt, meghalt, elpusztult, talán ő miatta, ő érte tette Bibor, csak nem akarja megmondani, másképp nem jött volna vissza, miért leste volna a színház előtt?...

Mint a váratlan diadal, besugározta lényét ez a gondolat, kitizesítette a vonagló testét, egyre szomjasabban csókolta a férfi két drága szemét, megszobott homlokát, barnára égett arcát, lágy, kis bajuszát és mohón és újra és szünetlenül forró, égető, tikkasztó ajakát... Bibor belemerült a fellobbanó szerelembe. Agyából kipernyedtek a fájó gondolatok, szívéből silány érzések, a régi Bibor, a kamasz diák ült itt az autó ruganyos, puha ülén, megtalált szerelmesével az oldalán... Még egyszer élni, ide tépni a multat, a jót, a vidámságot, a visszatért hűs évet, gyorsan repülve, meg nem állva, csak memmi, vissza, vissza, ájultan, szálgulva, régi titkokért, még egyszer, friss csókért... Bátor karjával magához tépte az asszonyt, most már ő kezdte forró csókjaival elborítani az elomló, fehér nyakát, a gyorsan lihegő, érett és tiszta mellét, száraz, perzselő kezeivel gyönyörködve simította végig kifeszült karját. Eszter mind halkabban, mind lágyabban nyögödieste az isteni éjszakában:

— Egyetlen Biborom, biboros hercegem, édes biboriám.

— Eszterikém, — sutogta Bibor s hajló derekát erősen átkarolta... Csókjaik földzendülő muzsikája belevesztett a nevető éjbe, testük kiszikrázó lángjai körüleszóltak a finom autót, a bujkáló utakat, az ágaikkal kíváncsian legyező fákat, a szemérmes mindenséget. Már nem tudták, hol vannak, hogy kerültek a reszkető párna ölébe, már nem hallották újra felfakadt nászuk lihegését, csak szemük boldogan kitágult fehére világitott a puha kis fészekben, mint csiszolt márványgolyócskák...

— Imádot Biborom, gyilkos biboriám...

Aztán sokáig nem szóltak semmit. Az autó vitte őket, egyszerre mind a ketten megéreztek, hogy a kocsi már nem imbolyog oly simán, rázza őket, az éjszaka hűvösödni kezd, testük láza elszállt, kiszikkadt belőlük. Bibor törte meg a fáradt csendet.

— Így volt Eszterikém. És most nem tudom, mi lesz velem.

— Majd holnap... Holnap újra találkozunk. Együtt ebédelünk. Ha akarod, Budán, ha nem, akkor a ligetben, vagy talán legjobb volna nálam. Majd bemutatlak az uramnak.

Bibor csodálkozva nézett rá.

— Az uradnak?... Hiszen Zichanovszky kapitánynak már bemutatád.

— Ne sértessz, drágám, Zichanovszky nem az uram. Van nekem törvényes férjem, sőt, ha akarod tudni...

Hisztériásan, görcsösen tört fel kehléből a keserű kacagás. Bibor kissé hűvösen nézett rá.

— Eszti, talán valami bajod van?

— Nem, nem, semmi bajom, — nevetett tovább Eszter, — hanem csak eszembe jutott valami. Ha kíváncsi vagy...

— Hogyne, hogye!

— Hát ha tudni akarod, én bigámiában

élek. Mert nékem most egyszerre két törvényes uram van.

— Bigámiában, — szörnyülködött Bibor. — Komolyan mondd ezt?

A legkomolyabban. Az első uram a mozgósításkor bevonult, hadnagy volt, mint te, Szerbiába került, legutóljára két hónappal a háború kitérőse után írt, attól kezdve nyoma veszett. Nemsokára megkaptam a hivatalos értesítést, hogy hősi halált halt. Megsírattam, nagyon derék, jóra való ember volt, imádot engem, nagyon a szívemre vettem, hogy így kellett elvesznie.

— Ismertem? — kérdezte Bibor.

— Bizonyára. Hisz ő már akkor is küldögette nékem a drága virágokat, a mikor te éjszakánként az ablakom alatt kóvályogtál. Dr. Smidt.

— Persze, persze, — bólintott Bibor és kezdte a mult ködéből kihámozni dr. Smidt alakját.

— Na, és — unszolta Bibor.

— Meggyásoltam, megsírattam, aztán lassan beletörődtem, hogy hadi özvegy lett belőlem. Egyszerre csak a Luxus-színház egyik páholyában estről-estre megjelent egy sebesült főhadnagy. A karja volt átlóva, de a szíve egészséges volt. Megszeretett és megkérte a kezemet. Ő a második férjem, Kelemen bank-hivatalnok.

— Tovább, tovább — biztatgatta izgatottan Bibor.

— Hát eddig rendben volna a dolog. A második férjemet rokkantnak nyilvánították, ő többet nem ment vissza a harctérre. Még nem kötötték meg a békét, a mikor egy olasz fogolytáborból levelet kaptam. A levelet az első férjem írta. Képzeld el, édes Biborom, az első uram nem esett el, hanem fogságba került. Végighurcolták egész Szerbián, Albánián, hajóra tették a többi vándorló fogolylyal együtt és aztán elszállásolták őket egy szicíliai városkába. Onnan írt az uram, a szerencsétlen, de száz levele közül csak egy jutott el hozzám. El, el, nem esett el, visszajön, a jogait követeli, — mondtam a második uramnak, a ki értelmetlenül hallgatta ideges kitérősemet, nem tudott igazat adni nékem, miért örülök a másinak, a mikor a másik helyett már ő elfoglalta. De várj, várj, a történetnek még mindig nincs vége. A többi fogolylyal együtt hazatért az én uram is. És én kitörő örömben elfeledtem néki megmondani, hogy én már másodszer is férjhez mentem. Három napig bujkáltam vele lázban, boldogságban, imádot az én föltámadt halottam, de végre is be kellett vallanom, hogy én most velem megeszom a férjemet.

— Hallatlan! Szegény Eszterikém! — dörögte Bibor. — Téged ugyancsak megtiport az élet.

— Az élet, ez a nagy vezértrikus, — mondta tréfásan Eszter. És most már kissé vidámban folytatta bigámiájának történetét.

— Természetes, hogy két férjem végül is egymásra akadt. Őtök egymást, verekedtek egymással, ezeféle kellemtelenséggel rontották egymás napjait, de egyik sem akart lemondani rólam. Ha a délelőttöm Smidtté volt, az estém Kelemen követelte, ha az estém Smidtné jutott, éjjel már az ágyban, otthon találtam Kelemen. A színházban mind a kettő leleskedett rám, egyszer Smidt rántott revolvert, máskor meg Kelemen akart meggyilkolni. Végre is meguntam ezt a gyalázatos, örök komédiát és megismerkedtem Zichanovszky kapitánnyal. Megszöktem a lakásomból, tíz napig egyik sem akadt rám, de ez a tíz nap mégis jó volt arra, hogy a két ember megbéküljön a sorssal, megbéküljön egymással. A mikor rájuk akadtam, barátságosan megszöktek egy kávéházba. Hála isten, most már megindult a válópör, s mielőtt vége lesz, Zichanovszky kapitánynak nyujtom a kezemet.

Hát csak jöjj el holnap! Holnap Kelemen a soros. Majd bemutatlak néki. Na, mit szólsz ehhez, Bibor?

— Szörnyű, szörnyű, — rémüldözött Bibor és szívből sajnálta Kócsagi Esztert, a kinek ugyancsak kijutott a háború eszeveszett szenvedéseiből.

— Úgy örültem, a mikor megláttalak ma este a színház előtt. Undorodom a Luxus-színházról, boszant a gyakran megismétlődő tünetés, mert nálunk, az ördög tudja, miért erőszakolják a háborús darabokat. Láttad, hogy a publikum nem enged magára oktrojálni semmit! Jól teszi! Megláttalak, egyszerre elfeledtem mindent, bigámiát, szenvedést, tünetést, visszajött az én Biborom, az én drága biboros hercegem.

— A gyilkos, — sóhajtott bágyadtan Bibor.

Lassan, lassan egészen elhúzódtak egymástól. Az autót haza felé irányították. Most már fáradtan, nehézkösen vonszolta őket a motor. Eszti kiszállt a kocsiból.

— Várak holnap, de okvetlen. El ne feledd! Csókot dobott Bibor felé. Bibor kihajolt a kocsiból és a kapu előtt megláta a boldogtalan Zichanovszky kapitányt.

XIV.

Hintó állt meg Árkayék lakása előtt. A kocsis vén ember volt, érzéstelenül, egyedül ült a bakon, alig érdekelte, mért verték fel az éjjel, még azt sem kérdezte, kiért jön és miért kellett halálos vágatásban a városba hajtania... Generális Jóska motyogott ugyan valamit a füle körül, de a hang mintha csak messze távolról ért volna az elmeszesedett dohártyájáig, az öreg nem fogta fel és nem vette tudomásul, hogy a gazdájával valami nagy szerencsétlenség történt.

Ez volt Parlaghy János öreg kocsisa, vén-csont, a ki már az apját is szolgálta.

Generális Jóska kibúj a hintóból, besietett a házba. Ott már lázasan, türelmetlenül várták.

— Itt volnánk, eszökölöm a kezét, — mondta még mindig áradózó jókedvvel, a mikor megpillantotta Árkay Jolánt.

Parlaghy ingerülten intett a parasztnak, hogy fogja már be a száját és ne feleslegesen nyit össze-vissza. Nehézkösen, lomhán tápászkodott fel, a fogait össze-összesikorgatta, a mikor izmai feszülteben újabb és égőbb fájdalom sistergett rajta végig. Forgószél hadnagy támogatta a sebesület, szánakozó, bár

PERSHING TÁBORNOK, a nyugati fronton harcoló amerikai csapatok parancsnoka.

főlényes és lenéző mosoly virult ki az ábrázatlan, nem, ezt sehogy sem akarta megérteni, hogy lehet az ember ennyire gyámoltalan, ha már más segítsége nincs s ha megtámadják, rántsa ki a bicskáját és mártásba bele a támadójába. Ő bizonynyal így cselekedett volna.

A megzavart éj, a félbeszakadt álom, az egész eset rendkívüli különösége még ott rémüldözött az Árkay lányok sápadt arcán, a mikor Parlaghy az intőzéjével együtt elhagyta a házat és beszállt a kocsijába. A mikor az öreg kocsis észrevette a görbedten kifelé tipegő Parlaghyt, egyik bütykös ujjával megérintette a kalapját, a fél szemével alig észrevehetően odarebbent a gazdájára, de aztán minden figyelme a lovakra irányozódott, a melyek már nyugtalanul, idegesen kaparásztak a gyönyörű hajnalban.

Generális Jóska oda akart bujni a gazdája mellé, de Parlaghy intett néki, Jóska visszahátrált, aztán felugrott a bakra a kocsis mellé. A hintó elrohogott.

A LEVIATHAN AMERIKAI GŐZÖS, AZ EGYKORI «WATERLAND» NÉMET GŐZÖS, MELYET MOST AZ AMERIKAIK CSAPATSZÁLLÍTÁSRA HASZNÁLNAK, S EGYSEZERRE 12,000 KATONÁT SZÁLLÍTOTTAK ÁT EURÓPÁRA.

Parlaghy fázósan, meg-megdideregve, süpedten ült a kocsiban. Gondolkodott, de nem mert gondolkodni, korholni akarta önmagát, de a váratlan sorsa fölött való kétségbeesése megfojtotta benne a korholó szót. Minek is korholja magát?... Csak úgy lanyhán, tétován és kifejezéstelenül bugyborékolta föl benne az imént eltűnt órák égő, megszegényítő és bolond keservei, minék ölje magát velük, megförtémték, most már nem változathat semmin!... Fülelt, mintha siklító hangot hallott volna, de csak Generális Jóska otromba röhgése vegyült bele a lovak száguldó dobogásába. A finom kocsni enyhén gurult tova a városban, már kűm jártak a kemény, jól gondozott országúton, köröskörül az éledő, feltámadó hajnal selymes ragyogása sugározott befelé, mint bársónyes gyengéd czirogatás, a mely oly végtelenül jól esik a lüktető halántéknak... Parlaghy annyiszor járt már erre, itt született, itt serdült nagygyá, úgy ünta már az agyonünt tájakat és most mégis biszergető melegség ömlött rajta végig, nincs idegenben, itthon van, nem kell piszkos, rozoga, sebesültektől agyonnyöszögött kórházban fetorgenie, gennyis betegek és eltorzult arczú halottak között, mint valamikor régen... Eh, mi az ördögnek gondol erre! Majd elműlik ez is, mint a hogy sok minden elműlt már az életben, az ő életében s a magyarok keserves életében is...

(Folytatás következik.)

KÉT GYEREK SIRJÁNÁL.

A temetőben egy csöpp hant alatt Két apró testvér, némán alszanak.

Zöld deszka sirjuk, kis kert az egész, Bús violájuk a kék égre néz.

Mellette púd van, hol pihenni jó És hallani, hogy riog a rigó.

S az élet felé nézni szeliden, Mely zakatol, mint néha a szívem.

Itt a halál is árvácska virág És boldog béke völgye a világ.

Az élet álom, bús, rövid varázs, És vig majális a föltámadás.

Juhász Gyula.

AZ ÉPÜLŐ CZUKORGYÁR.

A CZIGARETTA-GYÁR EGY DOLGOZÓ-TERME.

A BAROMFIHIZLALÓ TELEP EGYIK SZOBÁJA TOPCSIDERBEN.

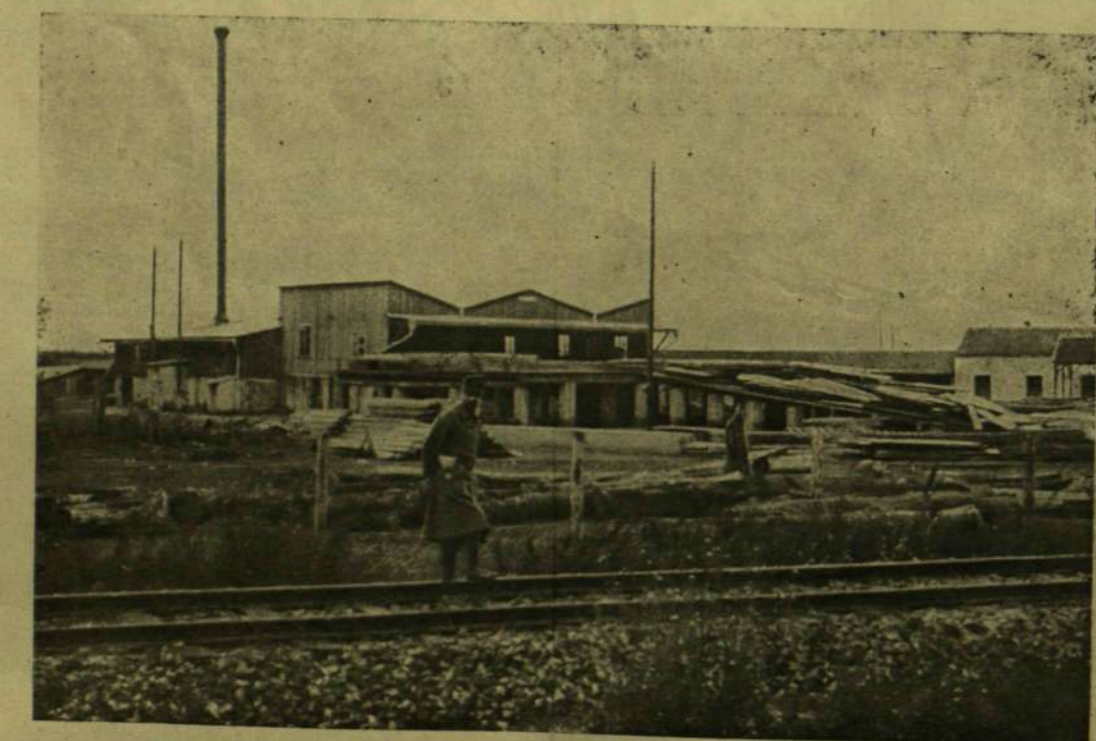
KATONAI IPARTELEPEK BELGRÁDBAN.

Mióta Szerbiát a magyar-osztrák katonai igazgatás vezeti — a fellendülés olyan formáit mutatja, a milyen forma a háborús időben igazán szokatlan. Szerbia gazdasági, ipari tekintetből a katonai megszállás harmadik esztendejében olyan képet nyújt, a milyent alig képzelhet el ember.

A békeidőben épült gyárak legtöbbjéről csak azok az összelövődött gyárkémények beszélnek, a melyek nagy téglahalmazok, fű- és laboda benőtte hepehupák közül nyújtóznak az ég felé. Belgrád legtöbb gyára a Száva-parton, a világhírűvé vált Czigányszigettel szemben állott. A Czigányszigeten pedig a németek dolgoztak és a mi az útjukban állott, azt azok elsőpörték. Így pusztult el Belgrád csaknem valamennyi gyára.

Katonai közigazgatásunk e tekintetben is csodát művelt. A romhalmazból életet varázsolt elő s most olyan szépen fejlődött ipara lett e holt városrészeknek, mely dícsőségére, becsületére válik dícsőséges hadseregünk nemese felfogásának és különös életrevalóságának. A katonai szervező erő bámulatos alkotásai e virágzó üzemek.

A város keleti részén éppen maradt gyári intézményeket újra üzembe hozta, mihelyest valamennyire berendezkedett. A pompásan vezetett vágóhíd, a szorgalmas szappangyár, kosárfonó-telep, takarmány munkáló a megszállás első ideje óta nagyszerűen beváltak s most, hogy az ország egyéb szükségletének is megfelelő forrást teremtenek, a leglátogatott munkában van, hogy — cukorgyárat hozzon üzembe. A Száva

A GŐZFÜ-ÉSZ-TELEP.

KATONAI ÜZEMEK BELGRÁDBAN.

telepet, a mely hetenként egy, gyakran két vagon baromfit szállít Budapestnek és Bécsnek, azonkívül, hogy ellátja a szerbiai tiszti étkezőket. A gondosan, az állathigiéne minden követelménye szerint vezetett baromfitenyésztő és hizlalo pompás alkotás, melyért a mögöttes ország is hálás lehet a szerbiai katonai fő kormányzóságnak.

Szintén a topcsideri árnyak adtak helyet a deszkagyárnak, a nagykiterjedésű fűrészmalomnak, mely az egyre növekedő építkezést szolgálja.

Legtöbb, csaknem izgalomszámba menő érdeklődésre tart igényt a cigarettagyár, melyet tizenhárom hónappal ezelőtt egy szalmakalapgyár helyiségében állítottak fel, a hol a Szerbiából és Albániából hozott dohányból sodornak naponta egy millió, néha annál is több cigarettát. (Július hónapban — vasárnapokon nem dolgozván — huszonnyolcmillió elfüstöltni való rudacs-kát készítettek.)

Természetes, hogy ezek az ipartelepek meg a helybelieknek munkát is adnak, mi által a nehéz megélhetésű nép, a megszállott Szerbia otthonmaradt lakossága kenyérhez jut.

A világháború legszebb fényben tündöklő képe ez a sok telep, a mely a mi jellemünket teszi széppé és jövőnkét reményteljessé, mert két-

AZ ÁTOK MEG A TÁLYOG.

Elbeszélés. — Irta Oláh Gábor.

Kétszáz darab juhot vertek be a Csere alól az öreg Matkó juhász kerítése alá. Egész felhőtábor feküdt meg a vonuló csapat útját; Bacsó bácsi, a vén bojtár, köpködött is eleget, a nélkül, hogy szutyakos pipáját kivette volna a szájából.

— Negyvenyolcoda vertek ilyen port a muszkák, — vetette oda kis gazdájának, Matkó Gergelynek, a ki száraz tengelyű talyigáján kísérte a sereget. Gergely nem szokott beszélni, csak ha iszik; most bánatosan jőzött, nagy koporsófejű kesely lovának nézte a fülét, s néha-néha oldalba suhintotta ostorával.

A juhokat Átok vezette, a bölcs szürke szamár. Sok ezer fiatal birgét hazairányított már ő a Csere aljáról. Nem mai gyermek volt; füle tövén őszbe csavarodott a feje. Matkó uramék mindenre felhasználta: egyszer kolompós vezérnek, másszor háts szárnak, néha bizony a talyigába is beragsztották a Tályog mellé, segítőknek. Az Átok bölcs türelemmel viselte sorsát; csak olyankor jött ki a sodrából, mikor a vén kesely Tályog jobbára fogták be talyigahúzóknak. Ki nem állhatta ezt a csipásszemű vén buta lovat. Méltóságát sértette, ha egy sorba állította vele a Gondviselés, a ki Matkó uram képében hergett-morgott körülötte.

Most jó dolga volt: csapatot vezetett. Ez legjobban belevágott a hivatásába. Pompás kormányzó ösztönnel áldotta meg a természet; tudta, mikor kell pihenőt tartani, mikor lehet itatni, mikor szabad tempót változtatni. Ha nagyon pásztyán, szétszórva követte a nyáj: megállott és megrázta kolompját; a Csutka, a kis lompos nyájörző kutya, tudta már, hogy ilyenkor baj van; zárkózott csaptha csaholva az elmaradókra, a fáradt kis barikákat. Átok komolyan állt a közepén, megvárta, míg rendbe szedelődik a karaván; a hepeziáskodó, kitanult kosokat jól oldalba rúgta, a jerkéket a másik oldalba térítette, azután megindult. Debrezeni vásáron vett kolompja bánatos egyhangúsággal dobolta a négy lábú marsolók marsát.

Öreg estébe hajlott az idő, mire megérkeztek a Matkó gazda kapujáig.

Matkó Mihály, a kis pukkanos-ember, a kinek egy a széle, egy a hossza, kitérte sarkig a hátulsó kaput. Elkezdett iszonyatosan kiabálni, acsarkodni: «Hé, hehó, hó, ide térted, te, pásztorítástok balra azt a nyáját, hé! Gergely, István, ne szakmáljátok! Hé, a ki megáldotta az anyátokat!»

A nyáj megijedt s elkezdett ka varogni. Hiába ásitott rájuk a nagyszájú kapu, hiába rázta Átok szamár bemenőre a kolompját; a buta kis bárányok vissza akartak szaladni. Tályog, a vén kesely, megállt a talyigával s ott álltában elaludt. Félig a rúdon ült, félig az istrágra téhenkedett. Gergely, a hajtó, la pattant a deszkabakról, segített Bacsó bojtárnak betérlni a nyáját.

A vezérürü egyszer vaktába beszaladt a kapun, a többi bolond juh utána.

— Milyen marhák, — gondolta a szürke, okos szamár, — ezek nem értenek a szóból, csak majmolják az okatlan kosokat.

A parányi, alig pár hetes barikák vékony hangon begetve szaladtak az anyjok után, be az udvarra. Egy percz alatt odabenn nyüzsgött a tábor.

Csak a szamár, meg a talyigába fogott ló maradt az utcán.

A szamár észrevette, hogy a csipásszemű kesely alszik. Gúnyosan, megvetően nézte jédarabig. A nagyfejű állat, gondolta magában, elfáradt; hogy nem sül ki a szeme, itt, álltában aludni. Én a hortobágyi csárdától egy szuszra szoktam bekozzogni a gazdám házáig, pedig az egy napi jár. Éljen, szomjan. Mégse fáj a fejem. Ez telieszi magát, mint egy dob, pihenőt tart minden tanyaszélen, mégis oda van. Rongy-népség; nem adnék érte egy harapás tengerikört.

Hogy megvetését még jobban kifejezze, hátal fordult a keselyre.

Azután a berena-tövébe állt, kicsit legelt a surjánzó papsajtókból és elgondolkodott. Egy szép feketébe hajló nyakú kanca-szamarat látott a mult héten, éppen a Látókép előtt;

SELYENGUBÓ GOMBOLYÍTÓK ROMÁNIÁBAN.

nagyon megtetszett neki. Olyan gyönyörű nyaka van, kedves arczocskája, szép vékony, formás lába. Miért is nem szolgálhatnak mindketten egy gazdánál? Miért is kell kárthatnia lelkét ilyen holtbuta gebe mellett, mint ez a toprongyos Tályog? Szomorú az élet.

Odabenn ezalatt válogatják a vásárra menő juhokat, mint a sor alá kerülő legények elejét. Itt is vannak bélyegesek és bélyegtelenek. Matkó gazda csak rámutat egy-egy kipecézetre: azt ni! Bacsó bojtár belekasztja kampós pásztorbotját és magához rántja a mekegő tokját vagy a gyenge jerkét. Egétverő hűhó, lárna kísérte ezt a dulakodó mulatságot. A kis Gönczöl is fenn van már az égen, mikorára rendbe verődnek.

Gergely, a kis gazda, ka put nyit a talyigának; fölvert Tályogot édesded álmából és benyoszórnék az udvarra. A szamár szó nélkül besullárgott utánuk; esőndesen röhögött magában, mikor Gergely odaszózott a csámorgó keselynek. Úgy kell a nya valásnak.

Mindakettőjüket bekötötték az istállóba. Friss szagú luczernát ölelt eléjük a gazda:

— Egyetek, a fene egye ki belőletek.

A kesely elkezdte halámozni a szénát, mintha soha életében jól nem lakott volna. Csámcsogott szuszogott, köhögött, nyögött, hogy az Átoknak borzasztó volt hallani.

— A paraszt! Gondolta lenézőn. Elveszi undok pofázásával az ember étvágját.

Ómaga finoman foghegyre vette a luczernaszálakat, úgy a bra kolt, mint egy művelt szamárhoz illő.

Gyönyörű holdas éjszaka volt.

Matkó gazdáké, vacsora után, juhászbandára heveredtek az udvaron, a lepihent juhnyáj közepébe. Kíváncsok nyitva tartani félszemét az embernek ilyen éjszákán, mert a rosszban járók neszét veszik a kétszáz darab jószágának s hamarosan elemelintenek belőle tiz-tizenkettőt. Az éber Csutka kutya a kapu alá hasalt; fél füle untalanul az utca zaját neszelte. Arrafelé már a mezőség pusztasága nyílik; ott terem a tolvaj.

A juhászoka csillagos eget néztek. Öreg Matkó Mihálynak észébe jutott az a sok szép éjszaka, a mit odakinn a Csereszéiben vagy a Hortobágyon virrasztott át a nyáj mellett, Nyelve megoldódott és álmatag, duruzsoló hangon mesélt:

— Október táján talyigáztam kifele a Cserére. Az Apafája-erdő alatt mentem. Olyan éjszaka volt, hogy harapni lehetett a sötétséget. A hogy az Akasztófa-dombnál koczogunk a Tályoggal: hát csak meghül bennem a vér, az akasztófa rám ugatott. A kesely, még akkor virágában volt, megugrott, megfogázzott, majd felfordította a talyigámat. Van ott valaki, hé? kiáltottam az akasztófa. Újra rám ugatott. Hű, a hajam minden szála égnek állott. Miatyánk egy Isten, segíts! Közévégtam a lónak, felelő alatt künn voltam. Azóta nem az Akasztófa

domb felé járok, hanem kikerülök a kettős halomnak.

A bojtárok hűmgettek, elgondolkodtak. Az istálló nyílt ajtaján kihallott a jószág-luczernaropogtatása.

Az ég tetejéről egy nagy fényes csillag futott le.

Bacsó, a vén bojtár, egyet lökött magán, ki sem vette szájából a pipát, úgy beszélt a pipaszár mellől:

— Kinn haltunk a Hortobágyon. Meleg nyárközépi éjszákán. Heten feküdtünk egyszéllében, juhászok. Egy hajtásnyira ment tőlünk az országút Csege felé. Nagyon borult idő járt; az ember alig látott az orrahegyéig. Nem aludtunk, csak úgy darvadoztunk ott, szótalanul. Egyszer, úgy éjfél táján, arról Csege felől, nagy hűhó, szekérsörgés, lánceszörgés hallik. Egyre közelebb, egyre közelebb. De hiába feszitem neki szememet a sötétségnek, nem látok semmit. Mikor úgy velünk egyirányba jutnak, azt mondja valaki nagy, tiszta szóval: «Hó, megálljatok, eltört a tengely!» A lánceszörgés megszűnik, a zörgés megáll. De nem látni semmit. Akkor azt mondja az a valaki: «Ott fekszik hét legény egymás mellett; eredj szolgám, a túlsó szélsőnek vedd ki a balszárcsontját, az jó lesz tengelynek; egy évre hét napra visszahozzuk.» Um! Az irgalmas Jehováját, a túlsó szélső én vagyok. Botom a markomban; gyere, ha ördög fiadzott, de leütlek. Várom, várom, nincs semmi. Kis idő múlva újra lánceszörgés, ostorpattogtatás, hűhó, szekérsörgés. Elmentek. A hideg borzongatott egy kicsit, de nevettem: nem vettem ki mégsem a balszárcsontomat. Jót aludt tam rá. Reggel, fel akarok tápászkodni, hát barátom, a bal lábam csak összelottyan, nem bírok felállni. Tapogatom: kivették belőle a csontot. Vitetem magamat javasasszonyhoz, kenetem-fenetem, nem ér az fakovát sem. Odavoltam. Egy esztendő hét nap multán megint kifejtettek a tetthezre; várom a Sátán szekérét. Éjfél tájt jönnek ám a Kondoros felől; lánceszörgés, ostorpattogás, hűhó, szekérsörgés. Megállnak. A szivem úgy dobogott, hogy hallottam. Vártam. De nem éreztem semmit. Idő múlva elmennek. Nem tették vissza a csontomat! Csak úgy vaktába fel a karok állani: hát kifeszül a ballábam, de gyönyörűen. Olyan rugtam vele, hogy az aziránt fekvő Businak félreugtam az állkapcsát. Azóta olyan kifezomodott pofájú. Hanem, barátom, azóta hiszem, hogy van ördög...

— Nagy sor, — mormogta Matkó gazda, a ki hitt a rossz szellemekben; mert egy ízben vörös disznó képében kísértette meg a sátán.

A fiatal Gergelyt már hitelenebb bordában szőtték:

— Álmodta azt-kend, János bácsi, mikor fenekére talált némi a literesnek.

Bacsó bojtár nem szólt többet egy árva hangot sem. A ki hiszi: üdvözül, a ki nem hiszi: üljön a hiszem farkára. Megvan.

Az álom seregestül járatta már körülöttük táborát. A nyári éjszakának különös, messziről támadó hangjai elszongították a pusztaság embereit. Hunyóra nehezült a szemük pillája; egyet-egyét sóhajtottak és megadták magukat a lebirhatatlannak. Odafenn a magasságban szinte lángolt a Fias-tyúk bokrosillaga.

A vén kesely is letette fardt csonjtait a zizegő alomra. Zabálásig evett, azért igen rémeseket álmodott; fetregett jobbra, balra. A finom számar nem tudott tőle pihenni; átkozta az istenbutája gebét s olykor-olykor jól fülön harapta. A Tályog felnyikkant, kicsit sajtott a harapás, de hamar álomba vezetett és nyögött tovább.

Odakinn esőnd volt. Az idő egy percre megállt. Csak az ülön gunnyasztó kakas beszélt álomban.

Egyszer valaki megmozdul az udvaron. Óvatosan fölemeli fejét, körülvizslat. Mindenki pihen. Ekkor fölül és vár. Nézi a csillagok állását. Hallgatózik, mintha távoli neszre fülelné. Lassan fölemelkedik, föláll. Keresztül lép egy testen, megy a kapu iránt. A juhok föl se rezzennek lépése halk zajától. Hanem a lompos kis kutya, a Csutka, felüti fejét; de már vakantani nem ér rá, két vasmarok belefojtja a hangot. Zörrenés nélkül kilép a pusztaságba nyíló utcára, a megfojtott kutyát belőli a száraz árokba. Az ajtó behajol a háta mögött. Kiáll az út közé pére, gyufát gyújt és tűzkarikát csóvál a levegőben. Nem messziről hasonló jel felel rá.

Egy percz mulva lovas ember válik ki a holdfény homályos kódéből. Lová patkója nem dobog, posztóval van bevarrva. Előtte egy meztelbős óriás talpal: Sehonnai Nagy Gábor, a Matkó Mihály harmadik szomszédja. Mikor a kapuban álló emberhez ér, egy mukkot sem szól, csak fölemeli kezét a lovasra: megállj. Az megáll. Az óriás paraszt a jeladóval együtt belép az udvarra, a hol kétszáz darab juhca patkó között Matkó juhász alszik a fiával.

Amit azután művelnek, olyan, mint az álom; gyors, tűneményes és nyomtalan. Tizenkét jó bárányt gúzsba szorítanak, a szájukba peczket vernek és párosával felakasztják nyolczát a nagy csontos lóra, négyet pedig az óriás Sehonnai Nagy Gábor billent a nyakába. Kezet ráz az árulóval, azzal usgyé! mint a bűti boszorkányok, úgy tűnnek el a nyulási pusztaság irányában.

Az áruló fölül, vár. Egy perczig a kilincsen a keze. Ha most ébred valamelyik Matkó: ő kiáltja el a tolvajt. De a két juhász füle botját sem emelint se zajra, se bajra. A Csutka már esőndes állat.

Az ember átlépked az aluvó juhokon, át az aluvó embereken, leheveredik a maga helyére; bundájába takarózik és leteszi a csendest. Hamarosan elalszik; ideje, mert közeleg a hajnal...

Hajnalperczet táján a szürke számar azt álmodja, az ő falát és hajtának a Matkó gazda gyönyörű juhait álnok utakon. Ijedtében föl-ébred, szívdobogást érez s elkezd nyugtalanul kiáltozni: «I-á, i-á, i-á!»

Gergely felmordul álmából: — Nyavalya törje ki ezt a vadszamarat, hogy ázik. Tán esőt érez.

Azzal a másik füle fordult és aludott tovább.

Reggelre kelvén, Matkó gazda bevizslatja a nyáját; majd sóbálványára válik, mikor észreveszi, hogy tizenkét cizmeres báránya hiányzik. Egethasogató káromlással költi az aluvókat:

— Keljtek fel, hé, a ki istenelte a szemeteket, meglóplak bennünket megint!

Bacso kapit talpra perdül, szemére gyűri zsíros kalapját, a kampós bot perog a kezében, nekimegne most az édes apjának:

— Csutka, ne! Kis kutya, ne! Te is elaludtál? Hova tűnt az én szőlőm? Nézzed már, nézzed, valami bitang elherdálta az én kutyámat is.

Keresik a nyomot: odakinn megtalálják. Kerékvágás, meztelbányom, lópata-hely. Merre mehettek a ziványok? A bészörményi úton belevez a keréknyom az ezer szekérvágásba.

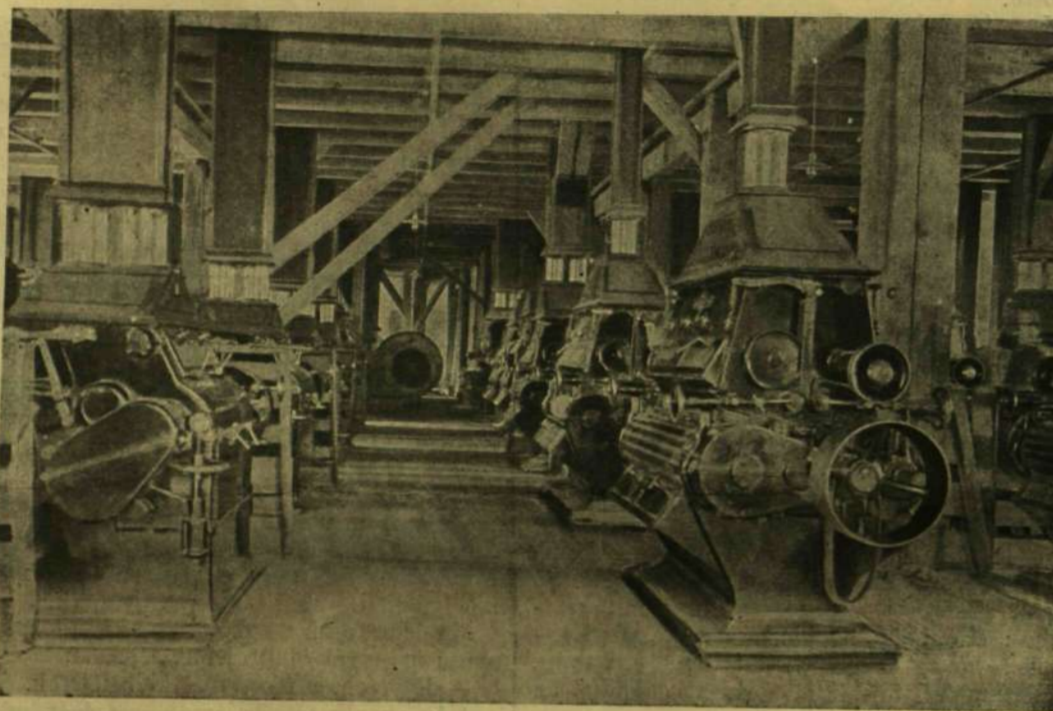
Gergely rábukkan a megfojtott kis kutyára: — Itt a kendő szolgálja, Bacso!

A vén bojtár öbveveszi az állat tetemét, nézi nézetét szomorúan, megsimogatja gubancos szőrtét és a porba eresztí:

— Ez már nem kél fel többet. Hej, gazd-

MOTOROS KIS VASÚT SZÁLLÍTJA BE AZ ŐRLÉSRE VÁRÓ GABONÁT A MALOMBA.

AZ ŐRLŐGÉPEK A MALOMBAN.

HOGY KÉSZÜL AZ ÚJ LISZT. (Egy magyar gózmalom belseje.)

uram, jobban sajnálom én ezt, mint a kelmed tizenkét bárányát. Ejnye, Csutka, de megszomorítottál.

— Még jó, hogy a lovatam el nem kötötték az őlből, meg a szamaramat, — vigasztalja magát, Matkó gazda.

Gergely megozörgött a csendes csacsit: — Ez az állat észrevelt valamit, mert nagyon nyikorgott hajnal felé. Figyelmeztetett. Kár, hogy akkor nyereget nem kaptam. Sarkantyújára hágtam volna a betyárnak.

— Ünnepe után kántáltek? — acsarkodott az úja meregebe vesző juhász. Aló, hajtani ezt a nyáját a mondott helyre, míg el nem lojják a felét.

Bacso kapit nyitott és nekiterelte a pihent sereget a nyulási vásártérnek. Matkó meg a fia búsan bandukolt utána.

A számar otthon maradt a lóval. A vén kesely nem akart fölkelni; nagyokat nyögött és hengergőzött. Elrontotta tegnap este a gyomrát. A feje zúgott rettenetesen.

Átok, a finom számar, undorodással nézte. — A paraszt. Dögig falja magát, azután fel-füvődik, mint a pukkanás-béka. Semmi haszna, csak a szénát, zabot fogyasztja.

A számar észrevette, hogy valami baj van. A gazda kibaált. Azt gondolta: a vén keselyvel nincs meglegedve. Nem is fogták talyigába, pedig elmentek a bégető juhok. Még jobban lenézte a csontos csipőjű nagyfejűt s eltökélte magában: soha többé nem húz vele talyigát.

Az öreg Matkó, a ki a kaput akarta betenni, látja a gyalázatot: fia elakadt a száraz földön,

Győtrelem volt egy levegőt szívnia a Tályoggal; addig-addig ránczálta a kötőféket, hogy kioldódott a kötés; máltóságosan kivonult az udvar hátuljára. Megállt a berena mellett és gondolkodott mozdulatlanul. Egy kis csibe feljebbent a hátára s megülte, mint a fészket. Az Átok nem haragudott érte. Ő csak a vén lovat nem állhatta ki.

Matkó gazda túladott a juhokon. Délre már hazajött a fiával. Bacso bojtár még odakinn maradt; s mikor tiszta lett a levegő, besomfordált a Nyulás-csárdába; Sehonnai Nagy Gáborral megitták a tizenkét szép bárány áldomását. Felelára a vén bojtár markát ütötte. Búcsúzóra kezét rázták:

— Becsületes ember segíti a másikat. Így szokták ezt a mai világban.

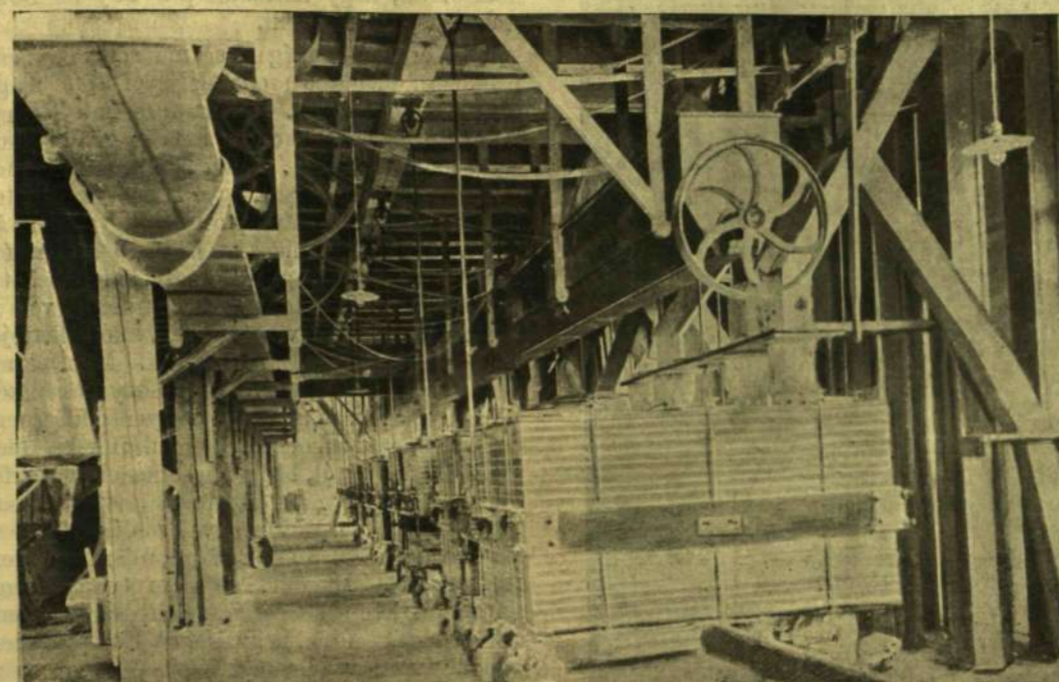
Gergely, a fiatal gazda, másnap reggel befogta a ovat meg a számarat a nyikorgó talyigába, hogy megy vissza a Cserére. A mint a kapun kikanyarodik, az arisztokrata érzelmű számar csak megbeszokolja magát, fart vet a hámfának s megáll. A kóhikás kesely, a kinek nyűg és kárthat volt már az élet, igazodik hozzá szívesen: ő is pontot tesz az útja végére. A kis gazda csak vár, mikor indul neki a két lőkös állat. De Átok nem indit, Tályog pedig leül a rúdra. Az ostor el kezd munkálkodni; csihé, puhé, gyűhé! Hanem a felemáspár csak áll, lábaleragadva.

Az öreg Matkó, a ki a kaput akarta betenni, látja a gyalázatot: fia elakadt a száraz földön,

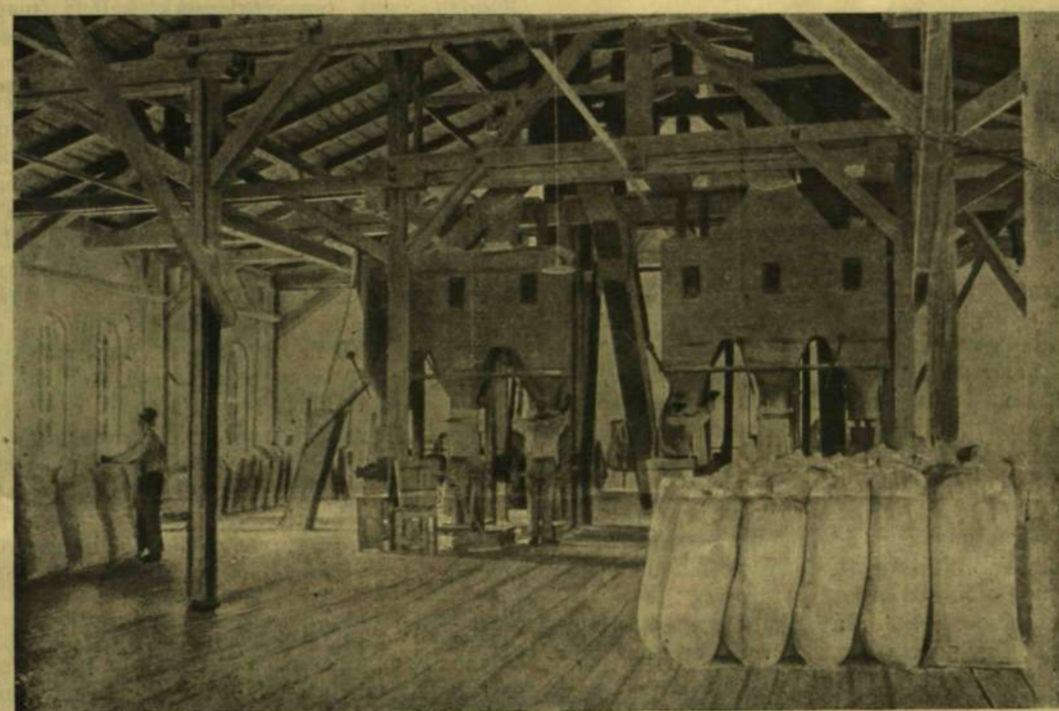
üres talyigával, két igással. Zörgős mellében megáll a lehellet, süvege alá szökken a vére s elkezd kiabálni:

— A fejt, te! A vékonyát, te! Ne sajnáld! Még csúffá tesz ez a három jószág. — Harmadiknak busmafejtű fiát értette.

Gergely megharagszik, boldogabb végét fordítja az ostornak, úgy biztatja a csökönnyös számarat, meg a lusta gebét. De azok csak nem értenek a szép szóból.

ÖNMŰKÖDŐ SZITÁK.

A KÉSZ LISZT ZSÁKOKBAN.

HOGY KÉSZÜL AZ ÚJ LISZT. (Egy magyar gózmalom belseje.)

— Hát ezt mire vettem? Mire tartom, ha még talyigába sem jó? Hogy az ég rogygjon erre a táltos csikóra...

Jól megrakta az öreg négy lábút, hogy csak úgy zörgött a csontja. Azután bekötötte a jászolhoz, rávágta az ajtót, felé se nézett egész nap.

Szegény Tályog tizenhat éve szolgálja már gazdáját; nagyon zokon esett neki ez a szívtelesség. Hiszen igaz, hogy nem bírja már a nagy utat, a lélekzete hamar eláll, fulladoz; inai bizony megrokkantak, a szeme sem a régi már; balfüle is nagyot hall egy kicsit. De azért nem lett volna szabad Matkó gazdának így beteggé verni; hiszen híven szolgált, erejefogytáig, inaszkadtaig. Öreg lónak fáj már az élet; nyugtalomba kellene küldeni valahogy. Hej, sok bádog tejet hazazötyögtetett a Cseréről, a Hortobágy-szélről! Hány patkót elrugott azóta! Milyen rosszul esik most ez a pogányság; ezelőtt nem verte, nagyon is megbecsülte a gazda. Mióta ez a hittyes, agglégénynek maradt számar behízeltte magát a kegyelmébe, azóta a Tályog jó napjának vége. Hej, be szomorú ez az élet!

Öreg könnyeseppék görögtek végig csontos arczán.

Lefeküdt a pusztá földre, mert még aljat sem vetett alá a kis hősöng-ember. Kiállt csontját érte a kemény ág, sajgott minden porokizája; de olyan fáradtság lepte meg, hogy nem volt lelke felállni. Csak pihenni, pihenni. Az öreg kesely az

állatok proletár sorsát görnyedezte, mióta rúd mellé fogták a csikói sorból. Soha nem volt egy pihenő napja, egy esendes vasárnapja; mindig gyihó, mindig hajrá. Egyidőben homokot tengelyezett a Kínos-hegyről a városba; máskor háttaslova volt a gazdának; azután tejhordó talyigába fogták, óriási utakat kellett begyalogolnia; közben ekét húzott, mikor a tengeriföldet szántották; keringőmalomban is ta posta a földet sokáig. Mindente jó volt, minden kitelt belőle. Úgy szeretett volna néha kiszabadulni a zöld mezőre, a hol úri lovak futottak versenyt a széllel; olyan jól esett volna meghengergőzni a nyári meleg homokban, vagy begyalolni a Tóczóba, mikor magas volt a vízállás. A lelke fáj, mikor mások vidámsága, boldogsága kacagta szembe az ő szakadatlan robotját. Hát soha nem nyerhető már ki magát a jószágú mezőkön? Hát soha össze nem dughatja nyakát valamelyik kedves ismeretlennel, mikor úgy bizserg a vére? Hogy áhította a drága zabot, s mindig csak luczerna, vagy korpás tengeri volt a mindennapi kenyerere. Pedig ő nem lázongott, soha föl nem emelte lábát ura ellen, mint más, szociálalista-érezelmű lovak szokták; még sincs hűségének semmi jutalma. Eh, jobb volna már nem lenni. Ez a rongy élet így kibíratatlan.

Fájdalmasan nyöszörgött az öreg ló.

Észébe jutott fiatalsága, fiatalságának egy ábrándja: mikor valami nagy úr meg akarta venni kis fia számára háttas paripának. Milyen közel állott akkor a boldogsághoz! Ezt is elűtötte kezéről a véletlen: nem volt a szőre fekete, hanem csak olyan pej. Neki soha nem sikerült semmi az életben. Mire vár még? Így, levénülten, letörve, lezúllva? Hogy egyszer ki-dőljön a hámból és ott verjék agyon az árokparton? Inkább szakadjon vége életének még ma. Ha felkel a nap: jön a henzegő számar, csúfolja, rugdossa, meggyalázza; s még csak bosszút sem állhat rajta, mert a nagyfüld sokkal erősebb, mint ő. Fázott és irtózott ettől az undok szolgatársától.

Reménytelenül csüggesztette le csontos fejét. Rossz volt a szájuja, nyála csorgott, a gyomra ki akart szakadni; felfúvódott. Érezte, hogy baj van. Ha így marad holnapra is: patkós eszmák rugdossák, ostorszíj vágja az arczát véreire. Meg kell döglöni. Mentől hamarabb, annál jobb. Fájdalmas nyihogással bocsátotta el utolsó átkát a világra.

Azután elkezdett vergődni. Jobbra vetette magát, balra vetette magát. A kötőfék szára lassan rácsa varodott nyakára, fojtogatta. Nem igyekezett belőle kibontakozni, hanem még jobban belevergődött. A feje fennakadt a kötélben, teste pedig egész súlyával húzta lefelé. Elhomályosult előtte az istálló, véres ködbe borult minden; az agya lüktetett, mintha szét akarná vetni a vér; szakadozva hörgött föl rossz melléből a lélekzet, egyre távolabb, egyre messzebb maradt mögötte minden: a gazda, a talyiga, a gonosz számar, a kolompós juhok, az élet. Sokáig kínlódott, sokáig hörgött még. Azután lassan elcsendesedett; megkínzótt párája átrepült a lovak paradicsomába.

Megfojtotta magát.

Matkó gazda csak másnap vette észre, hogy nem szuszog a Tályog. Elkáromkodta keserűségét, egyet rúgott az öreg jószágon és ennyit mondott neki búcsúztatóul:

— Ett volna meg a fene régen.

— Mikor a szürke számar hazajött fordulóra a Csereszélel, Matkó juhász odaszólt a fiának:

— Kötözd fel ezt a dögöt a talyigára, vidd ki a sintérházba, hadd nyúzzák le róla a bőrt. A zsidó márd árta valamit.

Gergely nekifohászodott és talyigaszéle láncozta a kimeredt néhai keselyt. Négy sovány lába az égre kapált.

Az Átok csak nézi, csak nézi a dolgot. Mi leli ezt a bolondos kehes gebét? Tempózik? Vagy kiadta a párját?

De jól jártak mindketten, ha megdöglött. Soha ki nem állhatta. Még a szagát sem szerette. Undok, paraszt egy állat volt teljes életében. Egyebet sem tudott, csak falni, falni, halál-molni.

Hanem azt a gyalázatot semmi eső le nem moshatta róla, hogy neki kellett kiczipelni néhai társát a sintérelre.

Egy napig beteg volt utána az undorodástól.

A FRANKLIN-TÁRSULAT JUBILÁLÓ NYOMDÁSZAI:

Fehérviz Márton (60 éves jubilál), Reiter József ülnök, Roth Samu, Schubert János, Kisfalusy Károly, Jesztrabsky Antal (50 éves jubilálnak).

(Jubileumukat augusztus 17-én ünneplik a Franklin-Társulat igazgatósága és nyomdai személyzete.)

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Francia regény a «Szerelm az én bűnös szerzőjéül».

(Folytatás.)

Két nap múlva csakugyan megtörtént a hurokolás. Az urak is nagyon el voltak ragadtatva, mert a kis változatosság némi szórakozással szolgált nekik. Danans pedig nem is sejtette a költőközös igazi okát, s háziúri kötelességeinek nagyszerűen tett eleget. Minden reggel kilenc órákor Magda hol ezzel, hol azzal bekoszított a forrásokhoz. Megérkezve a parkba, szétváltak útjaik és csak tízenegy óra tájban találkoztak a sétányon, a hol még rendszerint egy kis zenét hallgattak. Délután érkeztek haza Fontanába, a hol mindjárt a reggelhez telepedtek a hatalmas ebédőben, melynek ablakai a kertre nyíltak.

A kastély egy kis fensíkon épült, a melyről festői fiasopatok nyultak le a domb oldalán a Royatba vezető útig. A birtokon keresztül egy csinos, zubatagos patak folyt át. Szobájának a ablakából Magdának szeme valóságos lombócózáan fölött siklott el a látóhatárig, melyen a limagnei óriási sík apró községeinek vörös tetei rajzolódottak le.

Magda nagyon elgyönyörködött a gyönyörű látványban, majdnem minden nap az étkezés után felment szobájába, hogy ott pihenje ki magát. Pongylójába burkolva egy kerevetre heveredett az erkélyen és jóleső bágyadságban álmódzott a végtelen és nyugodt tájéba merülve. Talán még sohasem érezte magát ennyire boldognak. Semmiféle emberi zaj nem ért el hozzá, csak a madarak énekét és a patak csobogását hallotta, mintha valami mesebeli kastélyban lakott volna. Órák hosszat el tudott így heverezni és mint rendszeren, most is csak a saját maga életén tépelődött és rendszerint arra a megoldásra jutott, hogy élete legfontosabb eseményeit csak a véletlennek köszönhetné. — E furcsa álmódzások között megsejthetetlen és kimondhatatlan változások elővetelét kívánta meg, de ezek a változások és meg nem értett vágyak aligha irányultak már szellemi élvezetekre.

Egy reggel Danasné bejelentette, hogy Montmaurné, Fülöp, de Nérens asszony és ennek fiatal leánya, Christiane fognak aznap megérkezni. Ez a hír meglehetősen vegyes érzelmeket váltott ki a társaságból, úgy hogy Danasné egy pillanatra félre is állította a helyzetet. Eért mentegedezni kezdett, hogy ezeket a vendégeit már régebben hitta meg és hogy bajos lett volna meghívásukat mostan visszavonni. A kedves Marie-Anheának mentegedezésére mindnyájan elmosolyodtak és megnyugtató törekedtek őt, hogy csakis Montmaurné megérkezésétől hőkéntek meg egy kicsit. De aztán, hogy Danans-

nét még jobban megnyugtassák, tréfásan kisoztatták maguk között a szerepeket, hogy Montmaurné ki és hogyan szórakoztassa, hogyan kösse le, miközben a többiek a vig és jókedvű de Nérens kisasszonnyal és Magdával fognak szórakozni.

Danasné egyedül ment az érkezők elébe a clermonti pályaudvarra. Magda pedig, midőn később meghallotta szobájában, hogy a fogat az oszlopszarnok előtt megáll, lesietett az érkezők elé. Montmaurné hidegen fogadta, de Fülöp nem tudta elrejtetni előtte izgatottságát: — Még mindig sápadt, asszonyom, talán a gyógykezelés fásztja?

— Sőt ellenkezőleg, pompásan érzem magamat, de én olyan természetű vagyok, hogy vas-egészségem látszólagos gyöngékedés mögött rejtkezik. Ezek a royai források bámulatosak, hát még micsoda öröm a fürdő...

De egyszerre a torkán akadt a szó, valami furcsa szegyenkezés jött rá és nem merde elmondani azokat az érzéseket, amelyeket neki ez a fürdő okozott. Mert hiszen testének meztelenségéről kellett volna beszélnie, ha ezt a teste körül bugyborékoló és pezsgő vizet emlegeti, mely rózsaszínűre csipkedte finom bőrét és villogó széna gyöngyökkel hinti mindig tele, mint a pezsgő a beléje ejtett szőlőszemet.

Hirtelen így folytatta hát: oly nagyszerű és erősítő kura, hogy akár hegyeket is ki tudnék már mozdítani helyükből.

AZ ANGOLOK ÚJ GYORS TANKJA.

Nevettek ezen a kissé merész túlzáson és elhatározták, hogy harmadnap a Fay de Dome csúcsára rándulnak ki.

Valóban Magda még sohasem érzett ennyi erőt magában. Meglepő szenvedélyvel adta magát újra a teniszezésre. Mintha újra fiatal lánnyá változott volna és arca is fiatalos gömbölydedséget öltött magára. Pedig Montmaurné megérkezése igazában csak egy valakit érinthetett kellemetlenül: őt. Fülöp anyját ugyanis biztos ösztöne rávezette fiának ébredező szerelmére, melytől nagyon megijedt, mert féltette életük nyugodtságát. Érezte, hogy szigorúan nevelt fia lassanként kisiklik vezetése alól, mióta kettejük közé valami rejtély toladok. Montmaurné annál jobban elszomorodott, hogy lassanként elveszíti lába alól a talajt, melyen eddig joggal és biztosan uralkodott, mentül inkább meggyőződhetett arról, hogy Mirbelnének semmiféle szándékos része nincsen ebben a változásban. Mert attól a naptól kezdve, midőn rájött fia viselkedése változásának okára, állandóan szemmel tartotta Magdát, de nem tudott benne semmiféle kaczerkódást sem felfedezni, nyomát sem láthatta annak, hogy Magda Fülöppel szemben kihívóan viselkednék.

Első ízben történt, hogy ez az erős elhatározású asszony megijedt és nyugtalankodni kezdett azoknak a terveinek sorsa felől, melyeket Fülöp jövőjéről alkotott magának. Meggyőült Magdát, mert bizonytalannak kellett magát éreznie Fülöp előtt, mióta rájött, hogy ez a szerelem fiát bilincseiből felszabadította.

Montmaurné ezért szerfelett megőhkölt, midőn Danasnénál Mirbelnével találkozott, mert semmiképpen sem számított erre a meglepetésre. Ellenkezőleg azt remélte, hogy majd Christiane de Nérens lekötő Fülöp figyelmét és ellensúlyozza Magdának átkos befolyását. Meglepetése tehát igen nagy volt és az első pillanatokban nem tudott annyira uralkodni magán, hogy elrejtse ellenséges érzületét. Fülöp pedig a szerelmes férfi finom érzésével azonnal észre vette, sőt lelkére vette a fogadtatás kellemetlen voltát. Mivel félt, hogy Magda észreveszi anyjának ellenséges viselkedését, sőt még tán, meg is sértődik, elhatározta, hogy szóvá teszi a dolgot anyja előtt. Még megérkezésük estéjén, midőn szobájába kísérte anyját, egyenesen rátért a tárgyra, kis pedig oly határozottsággal, hogy Montmaurné valósággal elhült tőle.

— Kedves anyám, nagyon kéném, hogy ne öltön oly haragos arcot magára, ha a társalgásban Mirbelnéhez is kell egy-cy szót intéznie.

— Tehát rendre utasítasz?

— Ezzem ágában sincsen. Csak egy szerény tanácsot adok.

— Mióta szoktak a fiúk anyjuknak tanácsot osztogatni?

— Istenem, hisz én csak egy egyszerű dolgot kérek öntől, melyet könnyen teljesíthet.

— Ez az asszony egészen kifogott már

téged, mert az előtt nem mertél volna velem így beszélni.

— Édes anyám, ez az asszony barátom, nem engedhetem meg, hogy sértően bánjon velem.

— Sértetésnek tartod, ha egy tisztességes asszony egy...

— Anyám.

— Hát te vagy az egyedüli, a ki nem tud róla semmit? Pedig Mirbelné eleget beszéltet magáról, van neki elég...

— Hallgasson anyám, hallgasson!

Fülöp halálosan elsáppadt, úgy hogy anyjának torkán akadt a szó. Egy pillanatnyi csönd után indulatosan járkált fel s alá a szobában és haragtól reszkető hangon kezdett beszélni:

— Mirbelné tisztességes asszony, erőt kezeshetek és ez elég lehet önnek. Miért akarja őt vádolni, hogy én szeretem?... Mit bevallom, annyira szeretem, hogy neki tudnám szentelni életemet... Drága természet, nem hiszem, hogy kételkednék efelől. Tudja meg, hogy sohasem beszéltem neki elragadtatásomról és szenvedéseimről, mert jól tudtam, hogy visszautasítaná szerelmeimet. S ha ön kedves anyám nem érez magában annyi erőt, hogy legalább közömbösen viselkedjék Mirbelnével szemben, — jegyezze meg, hogy többet nem kívánok, csak közömbösöget — örökre el fog engem veszíteni!

— Ne vetszgeszenyfejtődzés! Mit kezdenél nélkülem?

— Atyai örökségemből is megtudok élni és folytathatom művészeti tanulmányaimat. De mindenken szabad ura akarok lenni cselekedeteimnek!

— Elég volt fiam!

E szavakkal Montmaurné egy ellenmondást nem tűrő mozdulattal kiutasította fiát a szobából. Nem akarta ugyanis tovább folytatni a szóváltást, nehogy valami helyrehozhatatlan összeütközés támadjon belőle, melynek következtében vagy meg kellene alázkodnia, vagy örökre elveszíteni a fiát.

Fülöp büszkén menekült a szobából, mert jól megállotta az első próbát és ez az első összeütközés mégis eléggé békesen játszódott le. Egy kissé büszke is volt, hogy fiú szeretetét és engedelmességét bátran feláldozta szerelme oltárán.

Másnap Montmaurné gyöngékedését adván okul, nem jött le szobájából. Fülöp tudta, hogy ha engedni találna, akkor minden elveszett. Ezért nem látogatta meg anyját, a ki érezni kezdte, hogy nem tudja megtörni fiát. Sőt végül majd neki kell engednie. Ugyanis szerfelett fősvény volt, úgy hogy nagyon rosszul esett volna, ha gyámáságáról el kellett volna fiával számolnia és aztán egy bizonyos határig még mindig ura volt a helyzetnek, míg az ő kezében maradt a pénz. Egész napon át egyedül ma-

MAGYARORSZÁGBA INDULÓ NYARALÓ OSZTRÁK GYERMEKEK EGYIK BÉCSI VASUTI ÁLLOMÁSÁNÁL.

radva ráér bőségesen megfontolni, hogy emek a szerelemnek nemcsak rossz, hanem talán jó oldalai is lehetnek. Mirbelné gazdag, megbecsült férjes asszony léte, a kit társaságbeli helyzete nagy körültekintésre kényszerített és a kinek választékos és finom személyiségét ő maga is jól ismerte, bizonyára vissza fogja tartani Fülöpöt attól, hogy könnyelműségeket kövessen el.

Rájött, hogy megmondhatatlan féltékenységekben hibát követett el, mert most már tisztán látta, hogy fia jobban nem is választhatott volna. Elhatározta tehát, hogy szemet huny a dolog előtt. Este magához kérte Fülöpöt, a ki eléggé aggodalmaskodva jelent meg nála, mert nem is sejtette, hogy anyja mire határozta el magát. Habár föllázadt anyja ellen, nem volt függetlenségre törekvő természet, a ki mindenáron a maga lábán szeretett volna állni, sőt nagyon rosszul esett volna neki, ha anyjával szakítania kellett volna. Egész napon át folytonosan szemrehányást érzett magában, hogy fellázadt anyja ellen, de mégis erősen elhatározta, hogy nem fog engedni a maga igazából.

A kimagyarázkodás az anya és fia között nem tartott sokáig.

— Fülöp, te kegyetlenül megsértettél tegnap...

— Anyám, nincs joga, hogy egy kifogástalan asszonyt megvádoljon. Ez az igazságtalanság annyira fellázított, hogy túllöttem a célon

Beismerem, megfelledeztem arról, hogy kívül beszéltek és mivel tartozom önnek; bocsásson meg kérem.

— Megbocsátok. A keresztény könyörületesség előírja az én kötelességemet, melytől nem hagyom magamat eltéríteni. De ha te szereted Mirbelné és annyira tiszteld, mint a mennyire mondd, akkor ne törekdj a házasságtörés fertőjébe fullasztani lelkét... Fülöp igért meg, hogy nem fogsz erre vetemedni.

— Anyám...

Nem gyermekem, soha többé ne beszéljek nekem erről a bűnös szerelemről. Ha szereted is azt az asszonyt, tiszta legyen a szerelmed és ne próbáld arra csábítani, hogy megfelledezék az Isten és a világ iránt való kötelességéről. Isten segédelmével arra kell törekedni, hogy szerelmed barátságá váljék. Kedves Fülöpöm láthatod, hogy megbocsátottam neked eltévelyedésedet velem szemben, a melybe bűnös szerelmed sodor. Könyörögni fogok az Úristenhez, hogy adjon erőt Magdának, nehogy a te bűnös vágyaidnak áldozatul essék.

Fülöp nagylelkűen elfogadta ezt a befejezést és örült, hogy megszabadult lelkiismereti furdalásaitól, melyeket anyjával szemben való heveskedése miatt érzett. Különben is hozzászólt anyjának inkább jezsuitákodó, mint vallásos kijelentéséhez, de mégis majdnem elmosolyodott anyja tanácsainak naivitásán, a melylyel tulajdonképpen csak ki akarta fűrkészni őt.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Koszori. Ambrus Balázs nem új és ismétetlen ember olvasóink előtt, a kik nem egy szép versét olvasták lapunkban az utóbbi öt-hat év óta. S a kik olvasták verseit, bizonyára emlékeznek is rájuk, mert megvan bennük az a tulajdonság, a mely a legjobban szokta emlékezetünkbe vésmi valamely költői verseit: van saját, önálló, senki máséval össze nem tévesztendő hangjuk, a melyről rájuk lehet ismerni, a mely elválasztja őket minden más költői verseitől s az egész világtól. Azt hisszük, ez az egyéni hang az, a melynek meglete vagy meg nem léte eldönti, költő-e valaki, mert ezen látszik meg, van-e személyes kapcsolata mondanivalójával. Aki csak kigondolt, agya feszítéssel elképzelt dolgokat énekel, annak ez megérzik a hangján, a mely szintén csinált, mestertől és nem eseng fém módjára, inkább zörög, mint a papíros, a kinek pedig volna mondanivalója, de nincs kifejező ereje, az mint a kifejezési formákat, a hangot is készen veszi valahonnan, a tradícióból, más költőtől, valami közkeletű sablonból. A költőnek megérzik a hangján, önmagát, a saját lelkét dalolja-e s mint a hogy jófölt ember megéri a hazugnak a hangján, hogy hazudik, így érezni meg a költő hangján is: belsejéből, organikusan, tehát költőleg igazul jön-e belőle a dal. Ambrus Balázs azonnal, már első olvasásakor meggyőz arról, hogy igazat énekel. Hangja puha, olvadó, meleg és bensőséggel teli, erősen érzékes, — az a hang, a melyet sajátképen li-

OSZTRÁK GYERMEKEK UTJA EGY DUNAI HAJÓN MAGYARORSZÁGI NYARALÁSRA.

rainak szoktak mondani. Könnyen kap szentimentális rezgést is, a mi aztán kellettél-is jobban ellágyítja. A lelki állapot, a melyből ez a hang fakad, a minden benyomásra fogékony érzékenység s az ebből fakadó lágy melancholia. A költő kiteszi az élet levegőjére lelkét, mint valami aneroiid érzékeny hártválemozét s ez a hártva aztán hamar és élénken reagál a légnyomás minden változására. Szemléleti képeket bőven fogad magába s valamennyit saját lelki állapotához hangolja, — ezekben a képekben néha, nem is ritkán, annyi gyöngédség, annyi átértett bensőség van, hogy jórészt ezekben kell látnunk verseinek legnagyobb költői értékét. Ha ezekből a képekből konstruáljuk meg a külső világot, a mint a költőben tükröződik, akkor észre vesszük, hogy ez is a költő hangulata inkább, mint a reális valóság. Előtte minden valami lágy szövésszerű érzelmű fátyollal van beborítva. A természetből csaknem kizárólag a gyöngéd, idilli képeket fogja fel magába. Melancholiája inkább az élet apró tűszúrásaiból táplálkozik, mint az élet nagy, egyetemes fájdalomából, — a tűszúrás pedig fájdalmas, kínzó is lehet, de nem hatol nagyon mélyre. Ez a melancholia sokszor tulajdonképpen rejtett gyönyörködés, — a költő fölvesz magába az életből annyit, a mennyit csak fel bír lelkileg magában oldani s ez a telítettség, — bár melancholiával van is telítve — mindig valami gyönyörködő izgalmat és ebből fakadó kielégülést idéz fel benne. Az erő eleme csaknem teljesen hiányzik belőle, innen van, hogy a nyelve néha feszültség nélkül, bágyadtan hangzik s a verse gyakran lazán van összefogva, csak egy érintés és szótromlik elemeire, nincs organikus kifejlesztett architektúrája. De ez a sóvárgó, lankadt lágyulás, ezt a versek, meggyőzőn bizonyítják, valóban a költő lelkének legbensőbb lényege, — egy különálló, belsőleg igazolt psychológiai típust alakított költői formába s Ambrú Balázs írja már csak ezért is figyelemreméltó jelenség.

Görgey Artur a származékában. Görgey István irodalmi hagyatékának, a melyben bátyja Görgey Artur tábornok szabadságharzi szereplését és utána való életét írta meg és dokumentálta eredeti okiratokkal és levelezésekkel, most jelent meg második kötete, mely a tábornok életéből az 1849 és 1867 közé eső éveket világítja meg. A hatalmas terjedelmű kötet Görgey Artur levelezését adja egész terjedelmében, rokonaihoz, barátaihoz írt nagy mennyiségű leveleit, különböző szabadságharzi működésével kapcsolatos

iratait s ehhez az anyaghoz Görgey István írt magyarázatokat, s adja az életrajzi fonalat a különböző életkorokban és helyzetekben kelt dokumentumokhoz. Két alak profilja áll élénk ebből a könyvből. Az egyik a tábornok, a ki származékában, anyagilag is nyomott helyzetben, a kevély férfi önuralmával, panasz nélkül tűri sorsát és bizza a róla kimondott kortársi ítélet revízióját az utókorra, a másik pedig az öcsöse, Görgey István, a ki el van telve lelke mélyéig bátyja történelmi alakjával, egész életét neki, gondozásának, vizsgáztatásának és rehabilitálás keserves munkájának szenteli. A maga nemében ez a könyv újabbkori történetünk legdúsabb adattárú közé tartozik, mert nemcsak a tábornok alakja támad fel benne, hanem az egész kor levegője is. A 490 lapra terjedő könyvet az Akadémia adta ki. Ára 8 korona.

A Budapesti Szemle most megjelent augusztusi számába *Grósz Emil* írt tanulmányt az orvos feladatáról a háborúban és a háború után a népcső megmentésére és helyreállítására. *Balonyi György XIII. Leó pápa és a római kérdés* címmel kezd tanulmányt, *Haraszi Gyula* azt a kérdést fejtegeti, hogy hogyan irtak és beszéltek a régi francziák? *Kékny Lajos* magyar költői versenyekről értekezik. *Direkty Adorján* folytatja magyarok és lengyelek XIX. századi érintkezéséről szóló tanulmányát. Az orosz *Garsin* novellája, *Lévay József* három eddig kiadatlan verse adják a füzet szépirodalmi tartalmát. A *Szemle* rovat *Lévay József*ről közöl nekrológot. Az *Értesítő* rovat könyvismeretesei zárják be a füzetet. A Budapesti Szemlé *Voinovich Géza* szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki. Előfizetési ára egész évre 24 korona, félévre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Augusztus 8. A nyugati harczerén a németek visszautasították az angolok ellentámadásait a Sommetől északra, a Braye—Corbie országút mindkét oldalán Soissons és Reims között a tüzérségi harc csak átmenetileg éledt fel. Az Aisnénél, a Veslenél és Reimstől északra kisebb gyalogsági harcok.

Augusztus 9. A nyugati harczerén Yperntől délnyugatra és a Lystól délre a németek részlet-támadásokat utasítottak vissza. Az Ancere és az Avre mentén tegnap nagy erővel támadott az

ellenség. Sűrű köd leple alatt páncélkocsijaival behatolt a német vonalakba. A Sommetől északra ellentámadásokkal visszaverték a németek, a Somme és az Avre közt a Marcourt—Hartonnieré—Six—Fresnoy—Cristoire vonaltól keletre megállították. A németek foglyokban és ágyúknak veszteségeket szenvedtek. Az olasz harczerén az általános tüzérségi harc az Hétközség vidékén különös erejűvé vált.

Augusztus 10. A nyugati harczerén az Ancere és a Lys között élénk ellenséges tevékenység. Az Ancere és az Avre között az angolok és francziák folytatták támadásaikat. A Somme mindkét oldalán és a foucourt-villers-bretonneuxi út mögött a németek ellenköléssel visszaverték az ellenséget. Rosièresnél és Hungetnél az ellenség tért nyert. Lihonstól nyugatra s a rosiers-arvillersi vonaltól keletre a német ellentámadások megállították. Az új folyamán a németek az Avre és Dom-patak mentén küzdő csapatokat Montdidiertől keletre a hátsó vonalakba vették vissza. Montdidiertől délre a francziák egy erős részlet-támadását a németek visszaverték. Az olasz harczerén a velencei hegyi arcvonalon nagyobb gyalogsági harcok. A Canove és Asiago közt az entente-eszpatok sűrű hullámokban támadtak. Mindenütt súlyos veszteségeikkel vetették őket vissza. A hol sikerült a lábukat megvetni, ott ellentámadással vetették ki őket. Szintúgy meghiusult az ellenség kísérlete, hogy az Asolone vidékén kiterjeszkedjék.

Augusztus 11. A nyugati harczerén az ellenség egészen az Oiseig kiterjesztette támadásait. Az Ancere és a Somme közt a támadások a német vonalak előtt összeomlottak. A Rancourthe és a Lihons elleni támadások is meghiusultak. A támadások főereje a Lihons és az Avre közt német arcvonal ellen irányult. Rosièresből keletre és az Amiens-Royei út mindkét oldalán a németek visszaverték az ismételt támadásokat. Az Avre és az Oise között az ellenség erős támadásba kezdett a németek régi állásai ellen Montdidiertől Auteuilig. A Montdidiertől keletre levő új német harczerén nem bírta elérni. Az olasz harczerén a Hétközség fensikján a Conovetól a Col de Rosso területéig terjedő támadásokat visszaverték.

Augusztus 12. A nyugati harczerén az Yser és Ancere közt meghiusult ellenséges előretörések. A Lystól északra a németek visszaverték egy erős angol támadást. A Sommetől északra, valamint a Somme és Lihons közt heves ellensé-

ges támadásokat a németek visszautasítottak. A Lihonsért vívott harcban a kelet felé előretört ellenséget a németek ellentámadása a falu északi vonaláig és keleti széléig vetette vissza. Lihons és az Avre közt heves részleges harcok. Chaulnestől délnyugatra a németek megtámadták az ellenséget és elfoglalták Hallut. Az amiens-soyei út két oldalán a németek ellenséges támadásokat visszautasítottak. Különösen súlyos veszteségeket szenvedett az ellenség Tilloloynál. A francziák tüzérségük előrevonásával, a mely a páncélkocsikat szorosan felzárkózva követte, kísérelték meg az áttörés kieroszakolását. A német gyalogság és tüzérség vonalai előtt összelötte az ellenséget. Az olasz harczerén sok helyütt élénk tüzérségi és repülőharc. Olasz repülőgépek felismerhetően jelzett tábori kórházainkat támadták meg.

Augusztus 13. A nyugati harczerén Yperntől délre ellenséges támadások a németek tüzében nem jutottak kifejlődésre. Meristól délre angol részlet-támadásokat utasítottak vissza. A csata terén a Sommetől délre az délután a római út két oldalán, az Amiens-Roye országúttól északra erős támadásokat visszaverték a németek. Az Avre és Oise közt új franczia divíziókkal folytat harcok; a támadások a német vonalak előtt omlottak össze, egyes pontokon ellentámadás vette vissza. Visszaverték a Tilloloy és Coney közt támadásokat is. Az olasz harczerén a hegyi arcvonalon sikerült megrohanásunk a Monte Comon levő olasz állások ellen.

HALÁLOZÁSOK.

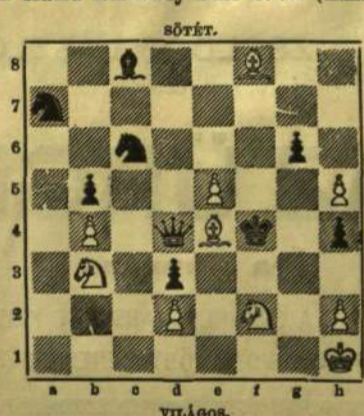
Elhunytak még a közelebbi napokban: Dr. Prusich FERENC, ügyvéd, Pest vármegye törvénhatósági bizottságának tagja, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete, az Északmagyarországi egyesített közsémbánya és iparvállalat részvénytársulat és több helyi érdekű vasut igazgatósági tagja, stb. 76 éves korában, Reichenauban. — Örgörfi esáky PALLAVICINI HIPPOLYT, eszázári és királyi kamarás, szolgálaton kívüli honvédhuzárőrnagy, 73 éves korában, Tornán. — VIRÁGH LÁSZLÓ, a székesfővárosi tanítószághoz tartozó tanár, Budapest. — Dr. BORCHERT JENŐ, ügyvéd, Székesfehérvár város törvénhatósági bizottságának tagja, tisztelebéli főügyész, 60 éves korában. — PULZ FERENCZ, nyug. püspöki uradalmi főerdész, 86 éves korában, Ujbanán. — MICHAY JENŐ, nyug. járásbíró, Budapest. — Dr. FÉL-

EGYHÁZY ERNŐ, kózkórházi igazgató főorvos, tartalékos ezredorvos, a Ferenz József-rend lovagkeresztjének és a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 88 éves korában, Losoncban.

ÖZVEGY GRIMM REZSŐNÉ, anyolecvanas években elhunyt jeles festőművész özvegye nyolczanké éves korában, Budapest. 78 éves korában, mint szegény öreg nő a szepmüvészeti muzeumban az oroszok betörése által süjtött sárosiak fölszámoltására rendezett kiállításra odaajándékozta nagyértékű gazdag gyűjteményét, s maga pedig az Erzsébet-apácák budai kolostorába vonult vissza. Temetését a képművészeti Társulat rendezte. — Nagyajtai öz. CSEREY GÁBORNÉ, szül. bedeghi és berencsi gróf Nyáry Sarafine, 78 éves korában, Nagyváradon. — Nemes BELLAUGH ISTVÁNNÉ, szül. Heinrich Irma, kir. ítélőtáblai bíró özvegye, 74 éves korában, Budapest. — Öz. báró BRANDENSTEIN OTTÓNÉ, szül. canky Csönky Antónia, Budapest. — GOLDSCHMID BÉLÁNÉ, szül. Fleischmann Józsa, Budapest. — Öz. WINKLER JÓZSEFNÉ, szül. Staudinger Hermin, 78 éves korában, Budapest.

SAKKJÁTÉK.

3114. számú feladvány Fuss O.-tól (Hannover).

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

Szerkesztői üzenetek.

Tükrözésűség. Jobb az átlagos háboris verseknél, legalább az ilyenekben általános frázisosság és hazug anekdotázás nincs meg benne, de viszont igazi erő sincs. Az ilyen összetömrített versek úgy kellene megvillá-

gítani egy helyzet psychológiáját és hangulatát, mint a hogy a villám megvilágítja az éjszakát s épen ez nincs meg benne.

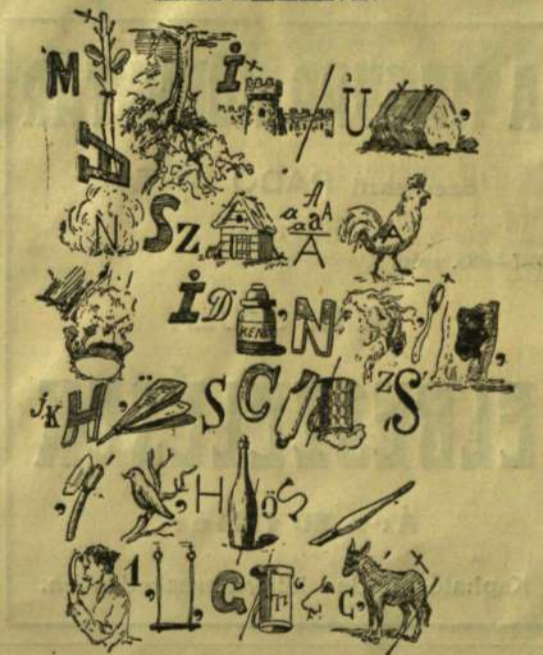
Dalok, strások stb. Nincs a verseink igazi magva ügylátszik, a mondani valója elszivárgott a kifejezéssel való kizűködés közben.

Rólad. Naiv kis verseik, az ember elámul azon, hogy a Piave-táján ilyenek is teremnek. De ügylátszik a fiatal emberek mindenütt egyformák.

Szűrkék. Olvastuk már jobb verseit is s nem volna semmivel sem indokolva, hogy ezzel kezdjük a bemutatást a mi olvasóinknak. Ez a vers sokkal hosszabb, mint a mennyit a tartalma elbírná s nagyon is laza felépítésű, úgy, hogy egész részek kiesnek belőle.

A divízió libái. Szarazon, prózai nyelven van elmondva a liba-anekdota, a mely élőzovál elbeszélve bizonyosan százszor érdekesebb volt.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 24-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A mesterség aranyát ér.

Felolós szerkesztő: Hottay Pal.

Szerkesztőiroda s Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

DIANA-PUDER

Könyvcsokor

ERZSÉBET-SÓSÜRDŐ ÉS SZANATORIUM BUDAPEST.

Teljesen átalakítva, kibővíve és újra berendezve.

Egész éven át nyitva.

Kényelmes szobák, pompás fürdő, előkelő társalgó-helyiségek. Kívánatra prospektus.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégibb cipke-főzet: Gyár és VIII. Baross-u. 85.

Fűzők: II. Fő-utca 27. IV. Eki-út 6. Kecskeméti-utca 14. V. Harmincz-utca 4. VI. Teréz-körút 39. Andrássy-út 16. VIII. József-krt 2. Telefon: Józsa. 2-37.

EHRBAR

és minden más előkelőbb mesterségtárgyainkat komponozát, pianoforté legelőkelőbbben vehet a szolid kiszolgálásáról általánosan elismert.

REMÉNYI MIHÁLY

énekes szongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60. Régi szongorák, pianóknak vétele, becsereplése, javítása és hangolása. Megyellítak a vasutak! • Lehet már szongorát vidékre szállítani!

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt dús hajjal növeszt és megakadályozza a hajhullást, megővja a korai szürkülést és az ősz hajnak eredeti színét visszahozza. Egy hónap alatt fényes és redmágy. Ára 10 és 15 K. BOTARZ. REGINA Budapest, VII., Erzsébet-körút 84. I. em. Illatszerekben nagy választék. Arcápolás, arcvörösítés és villanymasszázs egész nap.

Velour- és Filz- kalapok átalakítását a legújabb formákra a legjobb kivitelben készít **LÖWY R. KALAPGYÁR** Budapest, VII., Károlyi-körút 9. Gróf Hadik-ház, az udvarban.

Alapítva 1910-ben. **HALTENBERGER BÉLA, Kassa.** Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A gyár teljes üzembn van. Gyászesetben ruhafestés felületre és egyenruhák tisztítása soronkívül.

2-ik kiadásban jelent meg: **KÖBOR TAMÁS BUDAPEST** cizmű regénye Budapest társadalmának hatalmas realizmussal megrajzolt keresztmetszeti képe. Ára 8 korona. A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. Kapható minden könyvkereskedésben.

Viszketegséget, rüht, sömört leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett **„Skaboform”-kenőcs.** Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 3.—korona, kis tégely 5 korona, családi tégely 12 K.— Budapesti fóráktár: Török gyógyszerháza, VI., Király-u. 12. Vidékre megrendelési czím: Dr. FLESCHE E. Korona-gyógyszertára, Győr «Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

Gyermekeknek legbiztosabb szer váltólás hídglelés és számárhögőség ellen a magyar orvosok által 40 aranynyal jutalmazott **Rozsnyay világhírű Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja.** Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milléniumi nagy éremmel kitüntette és törvényesen védte. A valódi készítmény csomagolásánál látható. **Rozsnyay M. névalírása** látható, 1 ábr. ára 12 fillér. 25 ábr. egy dobozban 3 korona. Kapható minden gyógyszerháza. — Készíti a feltaláló: **Rozsnyay Mátys gyógyszerész.** Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

